

Η ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ / THE SILK INDUSTRY IN CYPRUS - €5

Έκδοση Issue	Κωδικός Code	Ποσότητα Quantity	Αύξων Αριθμός Serial Number Range	Εταιρεία Company
6/2014	0114CE	500	60.178.000 - 60.178.499	Printec

Η ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η μεταξουργία στην Κύπρο αναπτύχθηκε ως υφαντική τέχνη από τα βυζαντινά χρόνια.

Διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική ζωή του τόπου, διά μέσου των αιώνων.

Η παραγωγή και η χρήση του πολύτιμου αυτού αγαθού αναπτύχθηκε, σύμφωνα με ιστορικές πληροφορίες, σε μεγάλο βαθμό κατά την περίοδο των Λουζινιανών. Η Κύπρος, κατά την εποχή αυτή, αναπτύχθηκε ως κέντρο παραγωγής μεταξωτών και χρυσοκέντητων υφασμάτων, αλλά και της διακίνησης τους προς τη Δύση. Αργότερα, επί εποχής των Φράγκων, άρχισε η παρακμή των μεταξωτών υφαντών. Στη συνέχεια, η τέχνη αυτή συνεχίστηκε σε μορφή οικοτεχνίας σε πολλές περιοχές του νησιού, όπως σε Λάπηθο και Καραβά, Πάφο, Μεσσαρία, Κακοπετριά και Καρπασία. Μάλιστα, επί Αγγλοκρατίας, το μετάξι, σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία, κατέστησε τη Βρετανική Αυτοκρατορία ως τη 2η μεταξοπαραγωγό χώρα, μετά την Ινδία.

Η πραγματική εξέλιξη της υφαντικής τέχνης αναπτύχθηκε κατά το 13ο αιώνα, με την μετακίνηση των υφαντουργείων κοντά σε λιμάνια της Κύπρου. Ξακουστό κέντρο διακίνησης μεταξίου υπήρξε η Αμμόχωστος.

Η πιο οργανωμένη προσπάθεια εκσυγχρονισμού της κυπριακής μεταξουργίας έγινε επί Αγγλοκρατίας. Εντυπωσιασμένοι οι Άγγλοι από την ποιότητα και την αυθεντικότητα του κυπριακού μεταξίου, έδωσαν ώθηση και έκαναν προσπάθειες για αναμόρφωση της καλλιέργειας, της παραγωγής και της ύφανσης του κυπριακού μεταξωτού. Παρά τις προσπάθειες αυτές, η ύφανση του περιορίστηκε σε μορφή οικοτεχνίας. Η μεταξουργία αποτελούσε σημαντικό εισόδημα στις οικογένειες των περιοχών.

Κάθε οικογένεια εξέτρεφε μεταξοσκώληκες και είχε τόση επάρκεια μεταξίου, που στην Κύπρο πλούσιοι και φτωχοί ήταν ντυμένοι στο μετάξι. Οι γυναίκες είχαν την κύρια ευθύνη σε όλα τα στάδια της παραγωγής, της κατεργασίας και της ύφανσης του μεταξίου. Το ξετύλιγμα της ίνας του κουκουλιού, “το ξιμετάξιμα”, γινόταν από άντρες επαγγελματίες, τους μεταξάδες.

Η Λευκωσία ήταν ξακουστό κέντρο παραγωγής μεταξωτού. Οι υφάντριες του Αγίου Αντωνίου, του Αγίου Κασσιανού και της Χρυσολιωνίσσιας φημίζονταν για τους “ιπαρέδες”, τις “σαπακρούτες”, τα μεταξωτά “ταϊστά”, τις γάζες από λεπτό μετάξι, και τα “κουκουλλάρικα”.

Σε κάθε γειτονιά της, οι γυναίκες ειδικεύονταν στην ύφανση διαφορετικού είδους, όπως τα ολομέταξα, τα “ταϊστά” με σουρωμένες ρίγες, οι διάφανες γάζες, οι ταφαδένιες “σαπακρούτες”, τα μαλακά μαντηλάκια. Η διακόσμηση τους βασιζόταν στο συνδυασμό διάφορων τύπων μεταξίου (στις φυσικές του αποχρώσεις) και στο είδος της ύφανσής του. Οι κλωστές αυτές, ανάλογα με την κατεργασία του μεταξίου, είχαν διαφορετική υφή, πάχος και αποχρώσεις, που δημιουργούσαν ποικίλες παραλλαγές και φωτισκιάσεις στο ύφασμα.

Η περιοχή της Λαπήθου και του Καραβά, παρά τη μικρή της έκταση, είχε προσθέσει τη δική της ξεχωριστή ψηφίδα στο μωσαϊκό της τέχνης του κυπριακού λαού. Τα μεταξωτά υφαντά αποτελούσαν την έκφραση της λαϊκής καλαισθησίας, με τις δυνατότητες που έδινε το πλούσιο υλικό του μεταξίου και η παράδοση, στην τέχνη της υφαντικής.

Η διακόσμηση στο μεταξωτό ύφασμα γινόταν με διάφορους τρόπους, ανάλογα με την παράδοση και την εξειδίκευση κάθε περιοχής. Λευκό υφαντό γεωμετρικό κέντημα εμπλουπισμένο με χρωματιστές γυάλινες χάντρες διακοσμούσε τα μεταξωτά υφάσματα της Καρπασίας. Υπόλευκο κέντημα από χοντρό κλωσμένο μετάξι έδινε ιδιαίτερη λαμπρότητα στα μεταξωτά κλινσκοπετάσματα και τους κρεβατόγυμους, που κεντούσαν οι γυναίκες της Λαπήθου και των Λευκάρων. Μεταξωτό ή λιονμέταξο ύφασμα χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες στις πόλεις και τα κεφαλοχώρια, ως βάση για αστικά πολύχρωμα κεντήματα, τους τσεβρέδες.

Η μεταξουργία αποτελεί σημαντικό στοιχείο στη ζωή, στα έθιμα, στις προλήψεις και στις παραδόσεις του λαού μας. Για παράδειγμα, με τη μεταξωτή κλωστή έδεναν κάθε κακό (την αρρώστια, το φθόνο, το φόβο, τους καλικάντζαρους) και το έκαναν υποχείριο τους. Το μεταξύ είχε ακόμη αποτρεπτική σημασία, γι' αυτό και έραβαν το κρεβάτι των νεόνυμφων με κόκκινη μεταξωτή κλωστή. Τα μεταξωτά μαντήλια ήταν, όχι μόνο η επικύρωση του αρραβώνα, αλλά και ο συμβολισμός του: όσο εκείνα έμειναν αδιατάρακτα, το ίδιο έμενε και ο αρραβώνας απείρακτος.

Κάθε κοπέλα, ανάλογα με την οικονομική της κατάσταση, έπρεπε να ετοιμάσει ένα αριθμό από μεταξωτά κλινοσκεπάσματα, σεντόνια και επίσημα ενδύματα για την προίκα της, καθώς επίσης, το μεταξωτό πουκάμισο και το μαντήλι που θα πρόσφερε ως δώρο στον αρραβωνιαστικό της.

Πηγές:

1. "Μεταξουργία στη Κύπρο" από το βιβλίο της Ελένης Παπαδημητρίου
2. Ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας

THE SILK INDUSTRY IN CYPRUS

The silk industry in Cyprus developed as a weaving art during the Byzantine era. It has played an important role in the social and economic life of the island throughout the centuries.

According to historical accounts, the production and use of this valuable resource grew considerably during the Lusignan period. At this time, Cyprus became a centre for the production of silk and gold embroidered fabrics and their subsequent export to the West.

Later, during Frankish rule, the demand for woven silks began to decline and silk making subsequently continued as a cottage industry in many areas of the island, including Lapithos and Karavas, Paphos, Mesaoria, Kakopetria and the Karpas Peninsula. During the British colonial era, according to historical records, Cyprus was the second-largest prouder of silk in the British Empire after India.

The real growth of silk weaving began in the 13th century when the weaving mills were moved closer to Cyprus' ports. Famagusta was particularly famed as a centre for the silk trade.

The most serious attempt to modernise the Cypriot silk industry was made during British rule.

Impressed by the quality and authenticity of Cypriot silk, the British gave fresh impetus to efforts aimed at transforming silkworm cultivation and the production and weaving of Cypriot silk. Despite their efforts, however, silk weaving remained a cottage industry which, nonetheless, gave families in the districts a significant income.

Each family bred silkworms and had such enough silk that rich and poor dressed alike in the material. Women were mainly responsible for all the stages of silk production, processing and weaving. The reeling of the filament from the cocoon was the job of professional male silk makers.

Nicosia was a celebrated centre of silk production. The weaving workshops of Agios Antonios, Agios Kassianos and Chrysaliniotissa were famous for their silk and cotton blends, as well as different types of silk for dresses, sheets, delicate gauze and other clothes.

In every neighbourhood, the women specialised in weaving a different type of garment, such as ruched and striped silk sheets, transparent gauze, taffeta dresses or soft scarves. Their decoration depended on the combination of different types of silk (in its natural colours) and way it was woven. These threads, depending on how the silk had been processed, were different in texture, thickness and shade which created major variations and light and shade in the material.

The area of Lapithos and Karavas, despite being small, made its own special contribution to the mosaic of Cypriot art.

Woven silks were an expression of popular good taste with all the potential that the rich silk material and tradition gave to the art of weaving.

The silk was decorated in various ways, depending on the tradition and specialisation of each area. White material embroidered with geometric patterns, enriched with coloured glass beads decorated the silks of the Karpas Peninsula. Off-white silk embroidery made with thick spun silk gave particular brightness to the silk bedcovers and bedskirts made by the women of Lapithos and Lefkara. In the towns and large villages, women used silk or a linen and silk blend as the basis for multi-coloured embroidered headscarves.

The silk industry had a fixed presence in the life, customs, superstitions and traditions of the Cypriot people. For example, silken thread was used to get rid of everything bad – illness, envy, fear or even goblins – and to keep it away. Silk was also thought to be imbued with a preventive power, which is why the bridal bed was always sewn with red silken thread. Silk scarves were not only the confirmation of an engagement but its symbolism: as long as they remained undisturbed, the engagement would remain intact.

Every girl, depending on her financial situation, had to prepare a number of silk bedcovers, sheets and formal clothes for her dowry, as well as the silk shirt and scarf that she would offer as a gift to her fiancé.

Sources

1. "The silk industry in Cyprus" from the book by Eleni Papademetriou
2. Website of the Cyprus Handicrafts Service